

Røða av P. M. Dam

í studentafelagnum tí føroyska í Keypmannahavn, tann 7. april 1967

Hin føroyski javnaðarflokkurin hevur hildið fram, at fremjanin og røktin av teimum tjóðskaparligu athugasemjum nýstast ikki at treystast av, at vit standa í einum óskerdum maktarlagi undir heitinum »suverenur státure« við óskerdum um stjórnarvaldið, soleiðis sum vit hava hoyrt ikki bara menn innan fyri flokkar í Føroyum, men eisini aðrastaðni siga.

»Hugtakið suverenur státure« við óskerdum stjórnarvaldið í øllum um støðum finst fáa staðni fyri ikki at siga ongastðani longur, eftir sum hitt endaliga og figgiarliga lívið hjáttar sær manna og landa millum í dag.

Og tað er heldur ikki aðalmálið hjá mentaðum stórum og smáum státtum í meiri muni, enn tað gagnar einstaklinginum og tjóðarinnar sonnu frælsisinteressum.

Heldur ber tað hin vegin, at maktareindir við ymskum maktar- ella stjórnarlogum leita saman á øllum teimum okjum, har ið tær andaliga og figgiarliga lívsæðrarnar í sínum kringongum renna við føði frá einum sjálvum út um ríkismarkið at øðrum londum og fólkum og aftur til egna hjartakørmin við andaligari og figgiarligari føði frá øðrum.

Fleiri og fleiri skilja, at hesar lívsæðrarnar í veruleikanum eru felags og við felagsskyldu at rokja og menna.

Og tær kennast monnum at okjast í tali í hvørjum sum krov meniskjunnar til lívið mennast.

Hvor skuldi t.d. á Bismarks og Napoleon Bonapartar døgum, tá ið tankin um skerjing av suverenitetinum hjá landi teirra var óhugsandi, kunna venta tann dag at koma, at stjórnirnar í Týskalandi, Italiu, Fraklandi og Beneluxlondunum komu at standa við teirri ásanann, at tillik megnaðri í samfelagssögum teirra sum búanarmál, stál- og kolfraimleikslan, tollmálini í sínum lívsfagi og kringongu eru í størri og størri muni vorðin felags, og at tað av hesi ásanann kom at standast tað, at tey nevndu seks londini á hesum okjum hava niðurlagt suverenitetsgarðarnar og lagt tær undir eitt samræðis stjórnarlag.

Og tað, sum er hent hesum londum hevur kanska meiri enn nakað annað kveikt aftur til nýtt liv dreyminar um felagsskap og samræði á jøvnum foti á nevndu okjum og fleiri innan fyri tær norðurlandsku londini!

Tann sami dráttur fyri samræði og felagsskapi tekur seg upp alla staðni, har ið lívsfrælsistrongdin hjá einstaklinginum eins og hjá tjóðini vaknar til fullna.

Eitt hitt besta dómi um, at so er, at tillik lond sum teir stóru og smáu afrikansku státtir, sum hava kastað av sær hitt kapitalistiska harramanna- og imperialistiska yvirgangssveldið, leita nú sam an í ásanannini, at teirra andaliga og handaliga liv er so skylt og treytað hvørt av øðrum, at tey einans í samræði og felagsskapi eru ment at rokja og menna lívsinter-

ressur tjóðanna eins og einstaklingsins.

Tað er størsta lívi ella lívsfrælsi, andaliga sum handaliga, sum er hin siðmenniliga mótstokkurin og vágskálin, ið satt frælsi skal máttast og vígast á viðvíkjandi dygdum og virði sínum ta einstaka menniskja sum fyri ta einstaku tjóðina.

Tað er áhugaligt og gleðiligt at merkja, hvussu fleiri og fleiri í orðaskiftinum um lívi ella lívsfrælsisistøðuna andvegis ta gomlu berserka ella imperialistisku og chauvinistisku nationalismunnarstöðuna taka undir við og ásanu lívsfrælsisávarpið til menniskjuni sum ta etisk sterki og einastu sanna frælsis støða.

Hetta er komið so týðiliga fram í viðgerðini av okkara tjóðskaparliga og stjórnarliga rætti at standa og vera javnbjóðis við allar hinar norðurlandsku tjóðirnar.

Mær torvar t.d. ikki at taka stórvegis í, hvussu stríðið hevur verið hjá studentunum og ymsum øðrum felagsmonnum fyri javnrætti og javnstøðu við hinar norðurlandsku studentarnar. Sama stríð hevur fall ið øðrum følegum í lut.

Har stóð í botni. Teir berserkarfrælsisbitnu vildu forða okkum við køstum sum, at vit vóru eingin suverenur státure, heldur ikki nøkur verulig tjóð!

Men andstøðugarðarnir eru raplaðir.

Nú er kortini føroyska studentafelagið og onnur felag góðtíkin sum tjóðskaparliga og stjórnarliga fult út rættindað at fylkjast við annara landa bróðrafelagum í hinum norðanlondunum og víða hvar, har ið verulig áhugamál í størri muni renna saman.

Vit minnst til, hvussu støðan var hjá mongum monnum innan fyri at kalla allar flokkar í Danmark, í Føroyum og hinum norðanlondunum, tá ið kravið um føroyskan limaskap í Norðurlandska Ráðnum á fyrsta sinni varð reist á ráðsfundinum appi í Reykjavík.

Har ljóðaði sama misskilta undanfarslan, at vit vóru eingin tjóð, eingin suverenur státure, eingin stjórnarlig heil ella lutvis maktar-eind.

Men í dag hava allir danskir flokkar við státsministararnum sum talsmanni ikki bara ásannað stna millum, at vit eru ein serstøk tjóð við øllum teimum eyðkennum, sum sermerkja eina tjóð, men at vit eisini eru stjórnarliga suverenir á flestu okjum — tó fullkomuliga fri viljaðir — sam- og felagsræði á summum okjum.

Norðmenn, islendingar og svlar siga seg at taka undir við hesari ásanann og vera fyri okkara føroyinga limaskapi í Norðurlandska Ráðnum.

Men tað kravst semja millum allar 5 númerandi limir fyri at fáa broytt lógir N. R.sins, so vit kunnu gerast limir.

Danska stjórnin hevur ikki bara skotið upp at gera føroyingin til sjálvstøðugan lim Norðurlandska Ráðsins, men teir hava eisini lagt fram fullfíggað uppskot um, hvør

lar broytingarnar skulu verða. Her er bert talan um somu broytingar, sum gjordar vórðu, tá Finnland gjordist limur.

Tað sær so út, sum at finnar av ávisum grundum, ið einki hava við tað tjóðskaparliga og stjórnarliga at gera, aftra seg við at ganga við til føroyskan limskap uttan at Álandsoyggjarnar verða við. Teir kravdu ið hvussu var umhugsingartíð.

Á fundi í lógarnevndini, sum við gjordi spurningin, greiddi státsministarin aftur frá málinum og grundaði gjolla okkara rætt til limskap. Vit føroyingar vóru eisini bodnir á hendafund, har bæði Kristján Djurhuus, varaløgmaður, og eg høvdu orðið og greiddu føroyinganna støðu. Varaløgmaður strikaði undir, at tað, ið lögmaður hevði flutt fram var samsvarandi við støðuna hjá øllum føroysku flokkunum.

Á plenarfundi høvu islendingar sterkt og týðiliga strikað undir, at føroyingar vóru serstøk tjóð við egnum máli, egnum flaggi, egnari menning og metan og við suverena ríti á flestu okjum.

Finni, ið talaði á plenarfundi, helt tað vera rimiligt, at bæði álandingar og føroyingar komu sum sjálvstøðugir limir ráðsins at luttaka í norðurlandska arbeiðinum. Men satt at siga merktist á øðrum finnum, at har var ikki full semja um føroyska spurningin.

Plenarfundurin hin seinasti samtykti einmælt at lata málið fara til viðgerðar hjá ríkisstjórnunum. Hes ar skuldu so víðgera málið og koma við uppskotið til lógarnevndina. Hon skuldi so á fyrsta plenarfundi ráðsins á næstu stevnu, sum verður í Oslo í mars—februar 1968 leggja fram ummæli við uppskoti til avgerðar av málinum.

Onkur hevur talað um »kompromisloyme«.

Men tillik loysn fer ikki at bera til.

Bæði Kristján Djurhuus og eg avvisti henda møguleika.

Um tviðtyi var ikki at tala.

Støða føroyinga er:

Annaðhvørt fullan limaskap á jøvnum foti við hinar norðurlandsku tjóðirnar ella ongan!

Hvorttað stóð so Finnland tekur, er tað sligið fast, at hvorki okkara tjóðskaparliga ella okkara stjórnarliga stóða forðar okkum fullan limaskap í Norðurlandsku ráðnum.

Tvørturimóti varð tað av monnum sum einum svensktum lógræðingi hildið fram, at okkara stóða var so háttáð, at okkara limaskapur var neyðugur fyri heilum norðurlandskum samarbeiði og fullari norðurlandskari samskipan av einum ella fleiri av teimum málum, har ið vit hava óskert lóggávuváld. Og hann legði aftra, at hann skilti, at tað serliga vóru tær mál, sum vit hava fullveldi yvir, sum norðurlandska ráðið stríðist fyri at samskipa við felags lógum og fyriskipanum. Hann hugsaði serliga uppá fiskiskipin, landbúnaðin, samferðsluna og tollskipanir.

Sum tit skilja hevði nú eingin trupulleiki verið, um ikki serligar stjórnarligar og kanska aðrar interessur knýttu seg til Álandsoyggjarnar.

Sjálvandi fóru vit ikki at leggja okkum út í Álandsspurningin.

Hann máttu svjar og finnar og kanska russar finna eina loysn fyri.

Men sum og skilji, kann ein neyð

Hví???

so nógv stríð, tá ið tað ikki er neyðugt.

Crede Debonair turkiskmaskinan ger arbeiði nógv lættari, skjótari og betri, og prisurin er sámuligur kr. 545. Spyrjið um treytir.

RADIO-EL tlf. 1397

Vit hava altíð á goymslu alt tilfar til

**blikksmið
sanitet
hitaverk**

DEMICH
Tlf. 1072 - Tórshavn

Verður sæt um
alt landið

an meta okkara og Álandsoyggjanna støðu stjórnarliga og tjóðskaparliga saman sum javnstillaðar.

Álandiska málið er reint svenskt og verður røkt sum reint svenskt mál.

Álandski kulturin og metanin eru eisini svenskt í lyndi og skapi og verða livgað sum svenskur ment unngripur.

Álandingar hava eigið flagg, men tað kann ikki verða nýtt uttan fyri sjómarkið.

Álandingar hava ikki fult lóggávuváld við tað, at finski presidenturin skal skriva undir og lýsa lógirnar — og hann hevur í vissum føri rætt til at sýta at skriva undir, um hann heldur samtyktirnar ganga inn á finskar ríkisinteressur. Trætumál um hetta verður at avgera av finskum dómstóli.

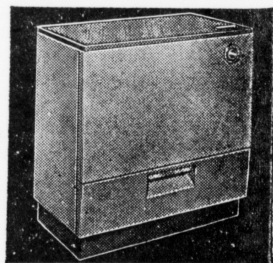
Álandingar hava ikki fult figgiarvald við tað, at skattur teirra fer í finskan grunn ella ríkisskassa, ið so rindar álandingum av hesum peningi tað, ið teir skulu hava.

Hesin peningur verður umsitin av fimmannanevnd ella stýri, har ið sita 2 finnar, tveir álandingar og ein av presidentinum valdam formanni ella uppmanni.

Álandingar hava so statt eftir mínum tykki bara stóra ávirkan og ávisan umsitingarætt, har ið vit hava fullræði ella óskerdan suverenitet.

Men eg vil skunda mær at viðganga, at eg ikki hava fullan kunnleika til finsku og álandsku støðuna. Tað, sum eg havi nevnt viðvíkjandi álandsku stjórnarligu og tjóðskaparligu støðuni, verður sagt við øllum fyrvirni.

HESS-O-DAN
**den
varme-
rigtige
oliekamin**

- dejlig nem varme
- god økonomi
- indbygget tank...

Pf. Valdemar Lützen
Tórshavn — tlf. 1020

BETHEL — Sverrigsgata

Bíbiltimi kl. 9.30 og prædika kl. 10.30 leygardagin.
Sunnudagsskúli kl. 11.00 sunn dagin.